

Možnosti a dopad internetového publikačního systému pro studenty učitelství
Škola v praxi - www.skolavpraxi.cz

František Hornák

V tomto příspěvku bych chtěl zmínit několik (do značné míry subjektivních) postřehů souvisejících s provozováním internetového publikačního systému Škola v praxi, který je umístěn na adrese <http://www.skolavpraxi.cz/>.

Informačně-komunikační projekt Škola v praxi vznikl z popudu studentů soustřeďujících se v TIQ – občanském sdružení studentů Pedagogické fakulty MU v Brně v roce 2001.

Díky katedře pedagogiky, která vzala projekt pod svá ochranná křídla, podpořila projekt v roce 2001 Vzdělávací nadace Jana Husa a v letech 2002 a 2003 je podporován MŠMT.

Projekt je určen zejména studentům učitelství a jeho těžiště je věnováno prostoru základních škol v Jihomoravském kraji.

Internetová adresa byla veřejnosti zpřístupněna 1. 10. 2001 poté následoval zkušební provoz za současné „výstavby“ publikačního systému.

Publikační systém byl přihlášen do internetových vyhledávačů.

V dubnu 2002 byla uveřejněna na adrese www.skolavpraxi.cz pozvánka na konferenci pro doktorandy o kvalitativním výzkumu v pedagogice, psychologii a sociologii. Rovněž byl vyvěšen odkaz na tuto konferenci na univerzitní webové nástěnce is.muni.cz. Propojení s webovou univerzitní nástěnkou při speciálních událostech se jeví jako perspektivní, neboť k ní má přístup přes 20 000 uživatelů.

Po roce provozu serveru (a jeho naplňování dostupnými daty) byly osloveny elektronickou poštou zástupci základních škol Jihomoravského kraje. Byli informováni o existenci a záměrech projektu a vyzváni k poskytnutí informací o vlastních školách pro potřeby snadnější orientace studentů učitelství, rodičů i učitelů mezi těmito školami.

V dubnu roku 2003 byly opět základní školy Jihomoravského kraje osloveny s žádostí o poskytnutí informací.

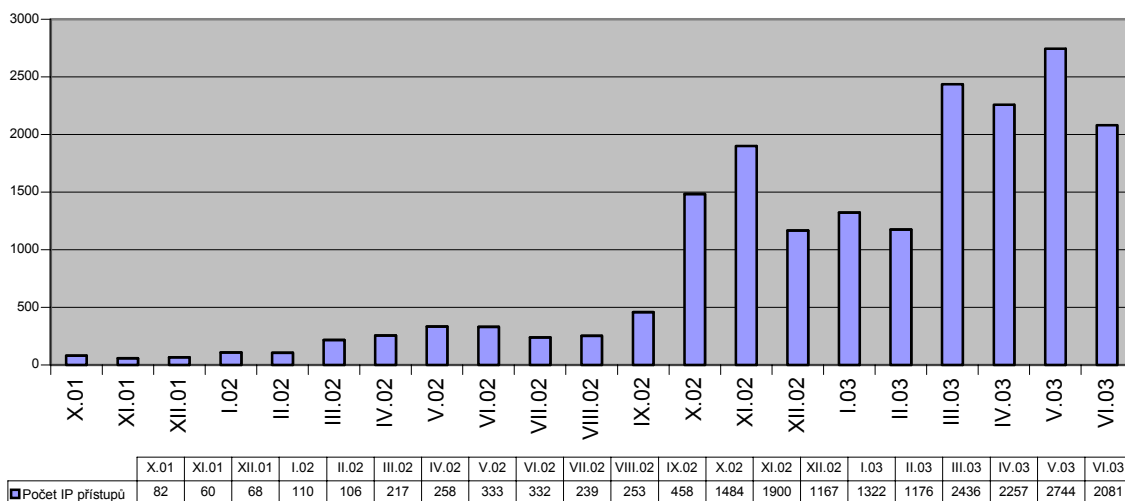
Bliží se druhé výročí od zahájení provozu internetové adresy a s tím je spojena celá řada postřehů. O některé z nich se v tomto článku s vámi podělím.

Hlavní problémy (v obecné rovině), které bylo či je třeba řešit:

- Výběr a pronájem dostupného publikačního systému a jména domény (fakturační náležitosti...), technické zajištění funkčního propojení jména domény s pronajatým publikačním systémem
- Vybudování struktury serveru (na základě dostupných informací o potřebách studentů) s možností flexibilních změn dle reálné situace s respektováním změn na různých úrovních v budoucnosti
- Průběžné plnění publikačního systému informacemi
- Průběžná aktualizace dat
- Oznámení existence serveru cílové skupině uživatelů i skupině tvůrců či přispěvatelů
- Přesvědčení tvůrců o významu jejich příspěvků.
- Přiměnění spolutvůrců ke spolupráci.
- Sledování dopadu jednotlivých kampaní a výzev ke spolupráci prostřednictvím počítačů zhlédnutí jednotlivých článků.
- Odstranění komplikací souvisejících s přechodem na vyšší verzi publikačního systému WPublisher
- Vyhodnocení statistik ukazujících průběh návštěvnosti serveru v různých časových obdobích (den, týden, rok)
- Sledování vztahu mezi potenciálními možnostmi systému a reálným stavem, včetně vyhodnocení bariér, které brání snížení tohoto rozdílu.
- Vyhodnocení typů článků, o které uživatelé projevují vysoký, střední a nízký zájem.
- Aktualizace struktury dle míry znatelného zájmu či nezájmu uživatelů serveru o jednotlivé typy článků
- Zkvalitnění málo úspěšných kroků či změna postupů k dosahování vytýčených cílů

Škola v praxi – www.skolavpraxi.cz - zhodnocení návštěvnosti

**Počet unikátních IP adres (v kalendářních měsících),
z nichž uživatelé přistupovali do publikačního systému.**

**Počet IP přístupů a počet zobrazení na adrese www.skolavpraxi.cz
v jednotlivých kalendářních měsících od července 2001 do června 2003**

Období (měsíc) 2001	VII.01	VIII.01	IX.01	X.01	XI.01	XII.01	I.02	II.02	III.02	IV.02	V.02	VI.02
IP	0	0	11	82	60	68	110	106	217	258	333	332
Období (měsíc) 2002	VII.02	VIII.02	IX.02	X.02	XI.02	XII.02	I.03	II.03	III.03	IV.03	V.03	VI.03
IP (počet IP přístupů)	239	253	458	1484	1900	1167	1322	1176	2436	2257	2744	2081
Z (počet zobrazení)				7305*	9815	4461	5955	5454	17140	13873	14038	13248

*služba „počet zobrazení“ byla zavedena od poloviny října 2002, tedy počet zobrazení Z pro celý měsíc je přibližně dvojnásobný

**Poměr počtu zobrazení a IP přístupů v týchž měsících
(Udává kolik zobrazení připadá průměrně na jeden IP přístup uživatele)**

N	2002			2003					
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
Z(N.2002)/IP(N.2002)	4,9*	5,2	3,8						
Z(N.2003)/IP(N.2003)				4,5	4,6	7,0	6,2	5,1	6,4

*služba „počet zobrazení“ byla měřena od poloviny října 2002, tedy poměr IP(N.02)/IP(N.01) pro celý měsíc je přibližně dvojnásobný

**Poměr počtu IP přístupů v N. měsíci a počtu IP přístupů v N. měsíci o rok dříve
(udává kolikrát se zvýšil počet IP přístupů ve stejném měsíci o rok později)**

N	2002			2003					
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI
IP(N.02)/IP(N.01)	18,1	31,7	17,2						
IP(N.03)/IP(N.02)				12,0	11,1	11,2	8,8	8,2	6,3

Nárůst návštěvnosti serveru <http://www.skolavpraxi.cz/>

Období zahrnuje vždy i celé uvedené hraniční dny.

A) Srovnání návštěvnosti serveru v obdobích 1.10.01 - 30.6.02 a 1.10.02 - 30.6.03

	2001						2002						2003										
	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.
IP							1577						16643										
							100%						1055%										

Návštěvnost serveru www.skolavpraxi.cz (poměr počtu IP adres) se zvýšila v období 1. 10. 2002 – 30. 6. 2003 oproti stejnému období o rok dříve téměř 11 krát.

B) Srovnání návštěvnosti serveru www.skolavpraxi.cz v dílčích obdobích 1.10.01 - 31.12.01 a 1.10.02 - 31.12.02

	2001						2002						2003										
	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.
IP							210						4551										
							100%						2167%										

Návštěvnost serveru www.skolavpraxi.cz se zvýšila v období 1. 10. 2002 – 31. 12. 2002 oproti stejnému období o rok dříve přibližně 22 krát.

C) Srovnání návštěvnosti serveru www.skolavpraxi.cz v dílčích obdobích 1.1.02 - 30.6.02 a 1.1.03 - 30.6.03

	2001						2002						2003										
	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.
IP							1424						12016										
							100%						844%										

Návštěvnost serveru www.skolavpraxi.cz se zvýšila v období 1. 1. 2002 – 30. 6. 2002 oproti stejnému období o rok dříve přibližně 8 krát.

Základní školy byly osloveny emailem na podzim roku 2002, základním školám okresu Brno – město byly doručeny prostřednictvím odboru školství MMB také informační letáky. Rozdíl v (nízké) odezvě mezi školami oslovenými pouze elektronickou poštou a školami, jimž byl doručen i papírový leták, byl minimální.

Na jaře roku 2003 byly opět elektronickou poštou osloveny základní školy v Jihomoravském kraji (cca 460). V emailu byl uveden hypertextový odkaz na plné znění dopisu, který byl uveřejněn na stránkách projektu Škola v praxi. Počet otevření tohoto dopisu uvádí počítadlo v jeho záhlaví. V krátké době po výzvě byl článek otevřen přibližně 150 krát, z čehož některá zhlédnutí připadají pravděpodobně i na další návštěvníky internetových stránek a na některé školy možná připadá větší počet zhlédnutí než jedno.

Na naší emailové adrese **skolavpraxi@email.cz** bylo možno také sledovat potvrzení otevření emailů vyslaných konkrétním školám či případná hlášení o neexistenci některých emailových adres.

Z grafu vyplývá, že značnou část uživatelů tvoří skutečně studenti učitelství, kteří tvoří primární cílovou skupinu. Jsou patrné cykly odpovídající dělení roku na semestry a v nich dále na období výuky, zkuškové období a prázdniny.

V průběhu výuky je návštěvnost vyšší, protože je možno využívat stránek pro hledání informací pro studium. Návštěvnost vrcholí před odevzdáváním seminárních prací, v průběhu zkuškového období a prázdnin se návštěvnost snižuje.

V únoru 2003 byly zveřejněny okruhy otázek a potřebná literatura pro předměty spadající pod katedru pedagogiky. V předmětu Teorie a metodika výchovy byly zveřejněny i termíny a témata přednášek včetně pomocných výkladových schémat k těmto přednáškám.

Všechny informace bylo možno tisknout či uložit na vlastní nosiče dat a uchovat pro pozdější využití. Na přání garanta předmětu tato výkladová schémata přestala být zobrazována po proběhnutí všech přednášek (ještě před začátkem zkuškového období). I přesto tento článek byl navštíven více než 2500 krát. Napomohl tomu také kontrolní písemný test uprostřed semestru...

Je tedy zřejmé, že vhodným nastavením požadavků vyučujících připravujících budoucí učitele je možno zvyšovat návštěvnost tohoto serveru a naopak návštěvy tohoto serveru jsou využitelné pro potřeby studentů učitelství a mohou ušetřit také čas vyučujících a peníze kateder vynakládané např. na tisk doporučené literatury apod.

Současně se nabízí značný prostor pro zveřejňování studentských prací, což je do značné míry v kompetenci jednotlivých vyučujících.

Takto budovaný prostor s interním vyhledávačem slov může být přínosný také pro rodičovskou veřejnost.

Informace je možno dělit na trvalé bez potřeby aktualizace (seminární práce, odkazy na internetové prezentace na trvalých adresách), trvalé s potřebou každoroční aktualizace (miniprezentace škol) a dočasné (pozvánky na akce).

Rubrika Akce již proběhlé slouží jako archiv akcí, u nichž se dá předpokládat periodičnost v konání jejich dalších pokračování. Zůstávají zde především z důvodu periodického „přívalu“ nových studentů učitelství (necelý tisíc studentů učitelství každý rok), kteří mají možnost zjistit jaké akce je mohou potenciálně potkat, a to dříve než se o nich dozví z oficiálních pozvánek.

V březnu a dubnu 2003 byly opět rozeslány emaily základním školám, které vyzývaly ke spolupráci v podobě zaslaných informací o vlastní škole, které budou využity k bezplatné tvorbě miniprezentace školy redakcí projektu Škola v praxi.

V dubnu 2003 necelá třetina (150) z emailem oslovených škol (cca 460) zareagovala kliknutím na celé znění dopisu vyzývajícího ke spolupráci na <http://www.skolavpraxi.cz>.

Po této výzvě dodalo požadované informace pro bezplatnou tvorbu miniprezentace (redakcí publikačního systému) méně než deset škol, tj. méně než 2% oslovených škol!

Školám, které jevíly známky života byl vytvořen bezplatný přístup k miniprezentaci vlastní školy pro umožnění efektivní aktualizace dat, která již nevyžaduje redakční zásah. Tento přístup do publikačního systému umožňuje školám publikovat články ve všech kategoriích na stránkách www.skolavpraxi.cz

Ke 30. 6. 2003 bylo zveřejněno přibližně 700 článků včetně krátkých článků sloužících jako odkazy na jiné webové stránky.

Dále bylo zveřejněno cca 80 miniprezentací základních škol Jihomoravského kraje, řada dalších v rozpracovaném stavu není zobrazována pro nedostupnost požadovaných informací. Nalezení adres škol je samozřejmě možné skrze hypertextové odkazy v rubrice Adresáře, infocentra, např. na stránky Jihomoravského kraje.

Publikační systém Wpublisher dostupný z adresy www.wpublisher.cz vyplňuje prostor mezi profesionálními webovými prezentacemi a běžnou (hromadnou) emailovou komunikací. Jeho výhodou je střední náročnost jak finanční, tak dovednostní u obsluhy, tedy dostupnost pro širokou škálu školských projektů.

	E-mail	Publikační systém	Webové prezentace
Potřebná úroveň dovedností tvůrce	nízké	střední	vysoké
Grafické (estetické) možnosti	nízké	střední	vysoké
Cena provozu	nízká	střední	vysoká
Mohou publikovat i libovolní žáci, učitelé		ano	ne
Prodlevy při publikování (prostředník)		žádné	vysoké
Závislost na prostředníkovi při publikování		ne	ano
Rychlost aktualizací		vysoká	nízká
Počet publikujících spolupracovníků		téměř neomezen	nízký

Snahou našeho projektu je využít funkčních propojení všech výše uvedených způsobů elektronické komunikace s cílem vyplnit prostor mezi dětmi, školami a rodiči předivem odkazů, které budou zpřístupňovat doplňující informace potřebné k tomu, aby rodiče, učitelé i děti mohli skutečně volit mezi možnými cestami v rámci našeho základního školství (v rámci Jihomoravského kraje). Doufáme, že již dlouho nezůstane jediným kritériem rodičů ve výběru školy pro vlastní dítě pouze minimální možná vzdálenost od bydliště...

Otázky k zamyšlení:

Proč je tak nízký zájem ředitelů základních škol Jihomoravského kraje o bezplatné připomenutí vlastních základních škol ve veřejně přístupném prostoru na internetu, určeném zejména pro studenty učitelství v krajském městě Brně?

Brání tomu skutečně nějaké objektivní překážky?

Teoreticky možné odpovědi:

- Projekt je naprosto nezajímavý a čas věnovaný shromáždění a odeslání informací o vlastní škole je pro ředitele ztracený.
- Na prezentace škol nikdo nenahlíží a jsou tedy v podstatě zbytečné.
- Zhlédnutí miniprezentací neznamená žádný přínos pro studenty ani základní školy v Jihomoravském kraji.
- Emaily vyslané základním školám nedorazily díky neaktuálním adresám.
- Emaily vyslané základním školám dorazily v nečitelné podobě díky odlišnému nastavení diakritiky u poštovních programů.
- Zdatnost ředitelů či dalších zástupců vedení škol v oblasti elektronické komunikace je nízká.
- Vytíženost zástupců vedení škol je příliš vysoká a musí tedy řešit závažnější problémy.
- Ředitelé neznají odpovědi na požadované otázky týkající se jejich škol (např. filosofie školy, úspěchy vedení školy, úspěchy žáků školy, počty žáků a učitelů školy apod.)
- Otázka v kroku číslo jedna v rozhodovacím algoritmu většiny ředitelů zní: „Můžu mít nějaké komplikace, pokud se tímto nebudu vůbec zabývat?“ (Např. místo alternativní otázky: „Může mi tato výzva napomoci v řešení našich problémů?“ nebo „Dokážu tuto možnost nějakým způsobem využít ve prospěch naší školy?“)

Zatím nedovedeme přesně určit který výklad se podílí jakou měrou na celkovém stavu v oblasti otevřenosti škol, který je bohužel neutěšený.

Hudbou daleké budoucnosti je pravděpodobně stav, kdy budou moci studenti učitelství provádět své výzkumy na svých potenciálních budoucích pracovištích a současně tam budou vítáni, neboť ředitelé škol budou chtít využívat dílčích výsledků pro rozvoj svých škol.

Uvážíme-li, že na Pedagogickou fakultu každoročně vstupuje téměř tisíc nových studentů učitelství, připadají na každou základní školu dva noví studenti.

Připustíme-li existenci jednoho pedagogického předmětu (např. Teorie a metodika výchovy), který by jako podmínku k zápočtu vyžadoval malou výzkumnou práci přímo na půdě některé základní školy, mohla by každá základní škola mít každý rok dva drobné příspěvky k mapování či zkvalitňování stavu svých věcí. V případě, že by se aktivně zapojila jen desetina škol tj. cca 50, každá z nich by mohla mít každoročně 20 takových drobných příspěvků. A zdařilé drobné výzkumné šetření může být dostatečným motivem pro zpracování diplomové práce na zakázku té, které základní školy...

I nyní narazíme na ředitele základních škol, pro něž je prvotní spokojený žák, spokojený rodič a také spokojení učitelé (alespoň v rámci možností).

Ale je to pro ředitele (a ředitelky) typické?

Závěrem:

Již nyní je patrné, že zájem základních škol o otevírání se světu je minimální. (Je to ovšem s podivem, neboť naše školství je deklarovanou prioritou všech vlád od roku 1989. :O))

Je možno nalézt školy o nichž jsou informace nedohledatelné, dále ty, o nichž jsou informace částečně dohledatelné např. v inspekčních zprávách a ty, které o sobě aktivně informují.

Na rozdíl od pasivních adresářů chceme vycházet vstříc především těm školám, jejichž reprezentanti již pochopili, že P.R. aktivity jsou a budou nedílnou součástí existence škol a tedy se k okolnímu světu, jehož chtějí být aktivní součástí, aktivně hlásí.

Ukazuje se, že naše nabídka byla přivítána kladně především tam, kde skutečně probíhá transformace školy a tam, kde probíhá boj o přežití školy z důvodů finančních (díky úřednickým rozhodnutím od stolu) a to bez zohledňování skutečné činnosti a významu dané školy. Tedy tam, kde již je vyvíjeno nadstandardní úsilí...

Rádi bychom také napomohli zeslabení síly argumentů typu“ Naši základní školu nemůže nikdo zrušit ani ohrozit, protože my máme hodně žáků a někdo je učit musí“, neboť postoj vyjádřený touto větou prozrazuje, že skutečné poslání takovéto základní školy je pouze živení několika zaměstnanců a děti v této instituci významnou roli již bohužel nesehrávají...

Věříme, že i rodiče si uvědomí závažnost svého rozhodování při výběru základních škol pro vzdělávání a výchovu vlastních dětí a i svým zodpovědným výběrem školy pro své děti napomohou přechodu škol z izolovaného světa (mnohde téměř s policejním režimem) do roviny zařízení, které má sloužit především občanům a nikoliv úředníkům, kteří pravděpodobně vždy budou upřednostňovat bezvadný stav institucí před bezvadným stavem lidských bytostí v nich zainteresovaných. Ministerstvo školství a tělovýchovy mládeže by se klidně mohlo nazývat např. ministerstvem vzdělávání a výchovy, ale to by pak muselo jít spíš o tyto procesy než instituce samotné...

Samozřejmě, že zodpovědný výběr škol ze strany učitelů také může velmi měnit situaci ve školství. Ředitelé sice nemohou nabídnout lukrativní zaměstnání učitelům, ale to neznamená, že jejich filosofie se musí nutně zredukovat na pouhé „realizování výchovně vzdělávacího procesu“. Tam, kde se tak již stalo, byl víceméně vysloven souhlas vedení škol se svým vyřazením ze vzdělávacího procesu týkajícího se našich dětí...

Nenabízí-li tedy škola perspektivy pro čerstvé učitele, mohou se realizovat jinde a až jednou „dojdou“ důchodci, pochopí třeba i lidé zodpovědní za státní vzdělávací politiku, že je třeba perspektivy vytvářet systémově a ne pouze díky osobnímu nasazení nadšenců, jako je tomu bohužel dosud.

A na úplný závěr ještě pichlavá poznámka.

V každém povolání je možné odvádět podprůměrné, průměrné i špičkové výkony. Tomu by mělo odpovídat i podprůměrné, průměrné a špičkové ohodnocení. Bude-li tedy i v našem školství zřejmé, že učitelova investice do neustálého zkvalitňování vlastních výkonů bude jednou oceněna odměnou srovnatelnou s odměnou, kterou pobírají naši zákonodární zástupci,

naleznou se i takoví, kteří se budou rádi PLNĚ věnovat své profesi. (Je diskutabilní zda by pro plné nasazení nepotřebovali také veškeré poslanecké výhody, či možná naopak zda tyto výhody jsou nezbytné pro práci našich poslanců, když učitelé si o nich nemohou nechat ani zdát...)

Nechci malovat čerta na zeď, ale např. pravděpodobnost, že budete zastřeleni jako učitelé není o nic menší, než že budete zastřeleni jako poslanci.

Pokud to ovšem s podmínkami k práci není takto ideální, není možné se učitelům divit, že kromě svého milého koníčka, tedy vyučování jsou nuceni také obstarávat prostředky na své živobytí, obzvláště v případě, že úplná fungující rodina zůstala v žebříčku jejich životních hodnot na předních místech...

...spolehli-li by se totiž pouze na výnosnost učitelského povolání, mohlo by se snadno z jejich živobytí stát i živobití...

Odhlasovali jsme si vstup do EU. Ve srovnání cen můžeme být spokojeni, již jsme ji téměř dostihli. Ve srovnání péče věnované dětem se za naše zákonodárce musíme bohužel jen stydět...

Zdá se tedy, že dokud děti nebudou mít svůj volební hlas, budou zůstávat jejich potřeby nereflktovány a nevyslyšeny našimi zákonodárci. Zůstává ovšem otázkou, zda není přílišnou drzostí našich zákonodárců očekávat od našich dětí, že budou za ně řešit demografické disproporce naší společnosti bez toho, aby se právě naše děti, které tyto problémy ničím nezavinily, staly skutečnou prioritou našeho národa.

Mám tím na mysli, aby byly vytvořeny podmínky pro to, aby rození dětí a zodpovědná péče o ně nebyla pouze těžce prodělečným koníčkem. Za rozumné rovněž považuji, aby děti dostaly péči jakou si zaslouží v oblasti výchovy a vzdělávání, aby byly schopny jednou řešit to, co my sami bohužel řešit nedokážeme...